

Ulusal Özgün Eğitim Araştırmaları Dergisi

Araştırma Makalesi

Çocukluktaki Ebeveyn Tutumlarının Duygusal Zeka Gelişimine Etkisi

Fadime Gültekin

fgultekin34@gmail.com

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Bölümü

Bu araştırma “Çocukluktaki Ebeveyn Tutumlarının Duygusal Zeka Gelişimine Etkisi” konulu yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ÖZET

Bu araştırmada, çocukluk döneminde, çocukların ebeveynleri tarafından maruz kaldıkları tutumların duygusal zekâ gelişimlerine etkisini araştırmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, literatürde yer alan çalışmalar incelenmiştir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini İstanbul'da Medipol, Ticaret ve Üsküdar Üniversitesi'nde eğitimlerini sürdüren 320 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmada kullanılan anket formları; kişisel bilgi formu, KAET-Ç (Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu) ve SDZÖ-33-Tr (Asıl Form Shutte Duygusal Zeka Ölçeği-33-Tr) olmak üzere 3 bölümden oluşmaktadır. Bu çalışmada SPSS 22.0 veri analiz programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda anne baba tutumları ve duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin anne baba tutumlarına ilişkin reddetme, duygusal yakınlık ve aşırı koruyuculuk algılarının duygusal zeka düzeyleri üzerinde negatif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Buna göre, anne baba tutumlarına ilişkin reddedici, duygusal yakınlık düzeyi yüksek ve aşırı koruyuculuk düzeyi yüksek olan katılımcıların duygusal zeka düzeylerinin daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan katılımcıların cinsiyeti, yaşı, anne baba eğitim durumu ve aile ekonomik durumu da duygusal zeka düzeyleri üzerinde anlamlı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Çocukluk Dönemi, Duygusal Zeka, Ebeveyn Tutumları

The Effect Of Parental Attitudes In Childhood On The Development Of Emotional Intelligence

ABSTRACT

In this study, it was aimed at investigating the effect of the attitudes that children are exposed to by their parents during childhood on their emotional intelligence development. For this purpose, the studies in the literature were examined. The research was conducted with the general survey model, one of the quantitative research methods. The sample of the study consisted of 320 university students studying at Medipol, Commerce, and Üsküdar Universities in Istanbul. The survey forms used in the study consisted of 3 parts: the personal information form, KAET-Ç (Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu), and SDZÖ-33-Tr (Asıl Form Shutte Duygusal Zeka Ölçeği-33-Tr). The SPSS 22.0 data analysis program was used in this study. As a result of the study, parental attitudes and emotional intelligence levels There were significant relationships between the two groups. Participants in the research rejection, emotional closeness, and excessive parental attitudes perceptions of protectiveness are negatively significant on emotional intelligence levels effect of parental attitudes. According to this, it was found that parental attitudes rejection, high emotional closeness and high overprotectiveness participants had lower levels of emotional intelligence. is understood. On the other hand, the participants gender, age, parental education level and family economic status also affect emotional It was found to have a significant effect on intelligence levels.

Keywords: Family, Childhood, Emotional Intelligence, Parental Attitudes

GİRİŞ

Çocukluk dönemi, psikolojik ve fiziksel açıdan değişim ve farklılıkların yanı sıra, duyguların geliştiği, yetişkinlikteki davranış ve düşüncelerin temellerinin atıldığı bir dönem olarak kabul edilmektedir (Fraser, 1996, s: 348).

İnsanların dünyaya geldikleri günden itibaren iletişim halinde oldukları ilk kişiler genellikle anne ve babalar olduğu için ebeveyn tutum ve davranışlarının çocukların tüm gelişim alanlarında önemi büyüktür.

Ebeveyn tutum ve davranışlarının nitelikleri, diğer bir ifadeyle ebeveyn ve çocuk etkileşiminin samimiyeti, şefkat içerip içermemesi, aşırı kontrol sağlama, yıkıcı eleştirilere uğrayıp uğramama, özerkliğin desteklenmesi gibi unsurlar çocukların psikolojik olarak sağlıklı gelişim süreçlerine fazlaca etki etmektedir (Rapee, 1997, s: 48-50). Dolayısıyla çocukluk döneminde diğer birçok fonksiyon gibi gelişim gösteren zeka, ebeveyn tutumlarının niteliği ile doğru orantılı olarak gelişim göstermektedir.

Zekayla alakalı gerçekleştirilmiş olan çalışma ve araştırmalar, bireylerin hayatlarında gerçekleştirdikleri başarıları ve çalışma yaşamlarının sadece IQ ile ilgili olmadığını göstermektedir. Söz konusu durum, bireysel faktörler ile de ilişkili olduğunu gözler önüne sunmaktadır. Sosyal hayatta başarıya etki eden bireysel faktörlerin neler olduğuna değinirken, duygusal zeka olgusunun en belirgin kavram olduğuyla karşılaşılmaktadır (Mayer ve Salovey, 1997, s: 16-21).

Duygusal zeka, 20. yüzyılda hız kazanmış bir kavram olarak ifade edilmektedir. Başarıda IQ'nun tek ölçüt şeklinde kabul edilmemesinin yanında sosyal bilimler alanına olan gereksinimin giderek artış göstermesi, birey odaklı yaklaşım ve varsayımların değerini yükseltmiştir. Bahsedilen durum zekanın hız kazanmasında rol oynayan en önemli unsurlardan bir tanesidir (Özdemir, 2008, s: 45).

Duygusal zeka kavramı, uluslararası alan içerisinde “Emotional Quotient” ya da “Emotional Intelligence” şeklinde kullanılmaktadır. Thorndike'nin 1920'de ortaya atmış olduğu sosyal zeka kuramı, duygusal zekanın kuramsal alt yapısının bütünü olarak kabul edilmektedir. Çeşitli kuramlara göre, bireylerin duyguları kavrama ve anlama becerisi tam anlamıyla genel zekadan farklı bir niteliğe sahiptir. Thorndike, “sosyal zeka” isminde duygusal zekanın tanımlamasına yakın bir yapı meydana getirmiştir (Gürbüz ve Yüksel, 2008, s: 174).

Duygusal zeka, zeka ve duygu kavramlarını içermektedir. İnsanların yaşanan olaylara karşı yalnızca duyguları ya da zekaları ile aldıkları kararlar onları her daim istenen sonuca götürmeyebilmektedir. Duygusal zeka, duyguların ya da zekanın üstünlüğü değildir, ancak burada önemli olan duygu ve zekanın birleşmesidir. Duygusal zeka, bireyin duygu ve hislerini doğru tanıması neticesinde meydana gelen sorun ve problemler ile daha kolay baş edebilmesi ve bunları hem kendisi hem de çevresindekiler için daha mutlu bir yaşam için kullanabilmesi olarak ifade edilmektedir (Akbaş, 2017: 4).

Duygusal zeka kavramına ilişkin bilim adamları tarafınca gerçekleştirilmiş olan pek çok tanımlama mevcuttur. Örnek olarak Bar-On'a göre duygusal zeka kavramı; “bireyin kendini ne kadar etkili bir şekilde anladığını ve ifade ettiğini belirleyen ve günlük taleplerle başa çıkabilen birbiriyle ilişkili duygusal ve sosyal yeterliliklerin, becerilerin bir kesiti” şeklinde tanımlanmaktadır (Bar-On, 2006, s: 14). Goleman ise duygusal zeka kavramını “kendini harekete geçirebilme, aksiliklere rağmen yola devam edebilme, dürtülerini kontrol ederek isteklerini erteleyebilme, ruh halini düzenleyebilme, sıkıntıların öğrenmeyi

engellemesine izin vermeme, kendini başkalarının yerine koyabilme ve umut besleyebilme” şeklinde ifade etmektedir (Goleman, 1999, s: 19). Duygusal zeka kuramı ile Goleman, yalnızca psikolojik bilim alanında devrim yaratmak ile kalmayarak ayrıca eğitsel yaklaşım ve varsayımları da tekrardan boyutlandırmıştır (Goleman, 1999, s: 19).

Ebeveyn tutumlarının çocukların tüm gelişim alanlarına etki ettiği gibi, hayatın tüm evrelerinde önemi büyük olan duygusal zekaya da etkisinin araştırılması oldukça büyük önem arz etmektedir. Bu araştırmanın konusu, çocukluk döneminde çocukların karşı karşıya kaldıkları ebeveyn tutum ve davranışlarının duygusal zeka gelişimine etkisini incelemektir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, çocukluk döneminde çocukların anne ve babalarından gördükleri tutum ve davranışların duygusal zeka gelişimlerine etkisini araştırmak amaç olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, konu ile ilişkili literatürdeki daha önceden yapılmış olan araştırma ve çalışmalar incelenmiştir. Literatür taraması sonucunda konuyla bağlantılı olan kavram ve başlıklara araştırma içerisinde yer verilmiştir.

- Bu araştırma İstanbul şehri baz alınarak şehirde yer alan Medipol, Üsküdar ve İstanbul Ticaret Üniversiteleri ile sınırlandırılmıştır.
- Bu araştırma, eğitim gören 20-25 yaş aralığında olan 320 kişi ile sınırlandırılmıştır.

Bu çalışmada, çocukluk döneminde çocukların anne ve babalarından gördükleri tutum ve davranışların duygusal zeka gelişimlerine etkisi var mıdır? Sorusuna cevap aranacaktır. Bu doğrultuda araştırmanın problemleri aşağıdaki gibidir:

- Katılımcıların algılanan ebeveyn tutumları kişisel bilgilerine göre farklılık gösterir mi?
- Katılımcıların duygusal zekaları kişisel bilgilerine göre farklılık gösterir mi?
- Katılımcıların algılanan ebeveyn tutumları ile duygusal zekaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Yani çalışmada çocuklukta ebeveyn tutumlarının duygusal zeka gelişimine etkisinin incelenmesi bir ölçek yardımıyla var olduğu şekliyle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada, çocukluk döneminde çocukların anne ve babalarından gördükleri tutum ve davranışların duygusal zeka gelişimlerine olan etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Nicel araştırma, olgu ve olayları öznellikten çıkarıp nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak anlamlı bir şekilde ifade edilebilir haliyle ortaya koyan bir araştırma türüdür. Nicel araştırma modelinde, araştırılan konuya ilişkin, araştırma evrenini temsil edecek olan örneklemde sayısal sonuçlar elde edilmektedir. Bu çalışmalarda araştırma evreninin araştırma konusu hakkındaki görüşlerinin yönelimi incelenmektedir (Büyüköztürk, 2013). Bu noktada dikkat edilmesi gereken kısım araştırma evrenini temsil edecek olan örneklemin doğru seçilmesi ve seçilen bu örnekleme doğru soruların yöneltilmesi gerektiğidir. Bu bağlamda bakıldığında söz konusu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden anket metodunun kullanılması uygun bulunmuştur.

Ayrıca nicel araştırmalarda araştırma evreni içinden alınan örneklemin demografik özellikleri, belirlenen konulara ilişkin görüşleri, konuya ilişkin tercihleri tespit edilmeye çalışılır (Bahtiyar ve Can, 2016). Bu yönüyle çalışmada toplam puanın konuya ilişkin tespit edilen değişkenlere göre aralarındaki farklılık incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın örneklemini İstanbul'da Medipol, Ticaret ve Üsküdar Üniversitesi'nde eğitimlerini sürdüren 320 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Örneklem seçiminde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi tamamen hazır, hızlı ve kolay erişilebilir öğelere dayanır. Araştırmalarda en yaygın kullanılan örneklem seçim yöntemidir (Patton, 2005). Kalabalık bir evrenden rastgele seçim yapıldığı ve en kolay ulaşılabilen katılımcılar örneklemini oluşturduğu için hazır, hızlı ve kolay ulaşılabilen öğelere dayanır. Araştırmada örnekleme alınacak sınırlı sayıdaki vakadan en fazla bilginin nereden elde edilebileceği dikkate alınır ve örneklem buna göre seçilir (Vogt vd., 2012). Evrenin 500 bin kişiden fazla olduğu durumlarda 300 kişilik bir örneklem grubunun evreni temsil etmek için yeterli olduğu belirtilmektedir (Nunnally, 1978). Dolayısıyla çalışmanın 320 katılımcı ile gerçekleştirilmesi evreni temsil etmek için yeterli görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada kullanılan anket formu kişisel bilgi formu Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu (KAET-Ç) ve Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Ölçeği-33-Tr (SDZT-33-Tr) olmak üzere 3 bölümden oluşmaktadır.

Kişisel bilgi formu

Çalışmaya katılan katılımcıların cinsiyet, yaş, kaçınıcı çocuk, öğrenimini sürdürdüğü üniversite, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve aile ekonomik durumu gibi kişisel bilgilerinin yer aldığı 7 sorudan oluşmaktadır.

Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği – Çocuk Formu (KAET-Ç)

Arrindell vd. (1999) tarafından bireylerin algıladıkları anne-baba tutumlarını belirlemek ve değerlendirmek amacıyla geliştirilen Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği kısa formu, Dirik vd. (2014) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Üç alt boyut ve toplamda 23 maddeden oluşan ölçek kısa formu, her madde için 1 ile 4 arasında (1: hiçbir zaman, 2: arada sırada, 3: sık sık ve 4: her zaman) puanlama ile değerlendirilmektedir. Ölçeği oluşturan alt boyutlar ise reddetme, duygusal yakınlık ve aşırı korumacılıktır. Ölçeğin Cronbach Alpha değerinin yüksek (≥ 0.72) olduğu bulunmuş ve geliştirilen ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu belirtilmiştir. Ölçeğin orijinal formunda ifade edildiği gibi 17. madde ters kodlanmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler ise reddetme alt boyutu için; 1, 4, 7, 13, 15, 16, 21, duygusal yakınlık alt boyutu için; 2, 6, 9, 12, 14, 19, 23 ve aşırı koruyuculuk alt boyutu için; 3, 5, 8, 10, 11, 17, 18, 20, 22'dir. Ölçeğin Türkçe formunda iç tutarlılık katsayıları duygusal yakınlık, aşırı korumacılık ve reddetme için sırasıyla 0.79, 0.73 ve 0.71 olarak bulunmuştur ve buna göre ölçeğin ülkemizde de rahatça uygulanabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ifade edilmiştir.

Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Ölçeği-33-Tr (SDZT-33-Tr)

Schutte vd. (1998) tarafından geliştirilen ölçek Tatar vd. (2011) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek ilk geliştirildiği şekliyle 33 madde ve tek faktörlü bir yapıdan meydana

gelmektedir. Ölçekte yer alan her madde 1 ile 5 arasında (1: kesinlikle katılmıyorum, 2: katılmıyorum, 3: fikrim yok, 4: katılıyorum, 5: kesinlikle katılıyorum) puanlama ile değerlendirilmektedir. Ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.82 olarak bulunmuş ve oldukça güvenilir bir ölçek olduğu ifade edilmiştir.

Verilerin Analizi

Bilimsel araştırmalar yapılırken dikkat edilmesi gereken önemli süreçlerinden birisi verileri çözümleme kısmı olacaktır. Araştırmada elde edilen verilerin araştırmanın amaçları doğrultusunda araştırmaya uygun veri çözümleme yöntemleri ile çözümlenmesi ve doğru yorumlanması gerekir. Araştırmadan elde edilen verilerin nicel ya da nitel olma durumuna göre araştırmacılar tarafından dikkate alarak söz konusu süreçte önemli bazı ayrıntılara yönelik bilgiye sahip olmaları gereklidir. Bu nedenle çalışmanın veri analizinde SPSS 22.0 kullanılmıştır.

Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini belirlemek için Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeklerin Cronbach alfa katsayısı 0,741 ve 0,740 çıkmıştır. Cronbach alfa katsayısına göre bir ölçeğin güvenilir olarak kabul edilmesi için Cronbach alfa değerinin 0,70 ve üstü değerlerde olması gerekmektedir (Tavşancıl, 2002). Elde edilen kat sayı değerlerinin 0,70'ten büyük olması bu araştırmada kullanılan ölçeklerin yüksek güvenilirlikte bir ölçek olduğunu gösterir.

Tablo 1: Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği

	Madde Sayıları	Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları
Reddetme	7	0,724
Duygusal Yakınlık	7	0,768
Aşırı Koruyuculuk	9	0,791
SDZT-33-TR	33	0,740

Bu aşamada parametrik ya da parametrik olmayan analiz yöntemlerinden hangisinin kullanılacağına karar vermek adına verilerin normallik testine tabi tutulması gerekmektedir. Ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluğunun incelenmesi için yapılan temel işlem çarpıklık ve basıklık değerlerinin hesaplanmasıdır. Ölçek puanlarından elde edilen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir. Buna göre ölçek puanlarının normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Ayrıca ilgili ölçek ve boyutlarına ilişkin histogramlar, grafikler ve varyasyon katsayıları da incelenerek normal dağılıma uygun olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda analizlerde parametrik yöntemler kullanılmıştır. Analizlerde test tekniklerinden bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans testi kullanılmıştır.

Tablo 2: Araştırmanın normallik analizi

	N	Ortalama	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Reddetme	320	1,4607	,32567	,144	-1,481
Duygusal Yakınlık	320	2,8853	,49400	,093	-,545
Aşırı Koruyuculuk	320	2,3771	,55057	,239	-1,473
SDZT-33-TR	320	3,8111	,27598	,218	-,555

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen bulgulara ve bu bulguların değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların kişisel bilgilerinin dağılımı

		n	%
Cinsiyet	Kadın	227	70,9
	Erkek	93	29,1
Yaş	20	20	6,3
	21	92	28,7
	22	43	13,4
	23	124	38,8
	24	25	7,8
	25	16	5,0
Kaçınca Çocuk	1	174	54,4
	2	105	32,8
	3	17	5,3
	4	24	7,5
Üniversite	İstanbul Medipol Üniversitesi	157	49,1
	İstanbul Ticaret Üniversitesi	124	38,8
	Üsküdar Üniversitesi	39	12,2
Anne Eğitim Durumu	İlkokul mezunu	73	22,8
	Ortaokul mezunu	64	20,0
	Lise mezunu	127	39,7
	Üniversite mezunu	41	12,8
	Yüksek lisans- Doktora	15	4,7
Baba Eğitim Durumu	İlkokul mezunu	71	22,2
	Lise mezunu	120	37,5
	Üniversite mezunu	129	40,3
Aile Ekonomik Durumu	Orta	278	86,9
	Yüksek	42	13,1
Toplam		320	100,0

Araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklere göre dağılımları incelendiğinde cinsiyet bakımından %70,9'unun kadın olduğu, %29,1'in ise erkek olduğu belirlenmiştir. Yaş bakımından katılımcıların %6,3'ü 20 yaşında, %28,7'si 21 yaşında, %13,4'ü 22 yaşında, %38,8'i 23 yaşında, %7,8'i 24 yaşında ve %5'i 25 yaşındadır. Araştırmaya katılan bireylerin kaçınıcı çocuk olduklarına yönelik bulgular incelendiğinde %54,4'ünün 1. kardeş olduğu, %32,8'inin ikinci çocuk olduğu, %5,3'ünün 3. çocuk olduğu ve %7,5'inin 4. çocuk olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencileri öğrenim gördükleri üniversite incelendiğinde 49,1'ini İstanbul Medipol Üniversitesi, %38,8'inin İstanbul Ticaret Üniversitesi ve %12,2'sinin Üsküdar Üniversitesi'nde ödüllendirmiştir. Katılımcıların anne eğitim durumu bakımından %22,8'inin ilkököl mezunu olduğu, %20'sinin ortaokul mezunu, %39,7'sinin lise mezunu, %12,8'inin üniversite mezunu ve %4,7'sinin lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir. Baba eğitim durumu bakımından katılımcıların %22,2'si ilkököl mezunu, %37,5'i lise mezunu ve %40,3'ü üniversite mezunudur. Sosyal ekonomik düzey bakımından katılımcıların %86,9'u orta, %13,1'i ise yüksek düzeyde aile gelir durumuna sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4: Katılımcıların cinsiyetlerine göre KAET-Ç ve SDZT-33-TR skorlarının karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Ortalama	SS	t	
Reddetme	Kadın	227	1,4355	,31294	-2,177	,030
	Erkek	93	1,5223	,34897		
Duygusal Yakınlık	Kadın	227	2,9874	,40319	5,200	,000
	Erkek	93	2,6359	,59855		
Aşırı Koruyuculuk	Kadın	227	2,3779	,54083	,039	,969
	Erkek	93	2,3751	,57663		
SDZT-33-TR	Kadın	227	3,7785	,24036	-2,919	,004
	Erkek	93	3,8905	,33643		

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne baba tutumlara veya duygusal zeka düzeylerine ilişkin aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre bağımsız örneklem t testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda anne baba tutumlarından reddetme ($t = -2,177$) ve duygusal yakınlık ($t = 5,200$) puanlarında anlamlı farklılık meydana geldiği, aşırı koruyuculuk ($t = ,039$) puanlarında ise anlamlı farklılık meydana gelmediği belirlenmiştir ($p < ,05$). Meydana gelen farklılığa ilişkin aritmetik ortalama puanları incelendiğinde erkek katılımcılarda reddetme kadınlarda ise duygusal yakınlık ebeveyn tutumu algısının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin duygusal zeka ($t = -2,919$) düzeylerine (SDZT-33-TR) ilişkin puanlarda anlamlı farklılık meydana geldiği belirlenmiştir ($p < ,05$). Meydana gelen farklılığa ilişkin aritmetik ortalama puanları incelendiğinde erkeklerde duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5: Katılımcıların yaşlarına göre KAET-Ç ve SDZT-33-TR skorlarının karşılaştırılması

	Yaş	N	Ortalama	SS	F	P
Reddetme	20	20	1,4571	,14361	11,821	,000
	21	92	1,5140	,37770		
	22	43	1,3455	,34466		
	23	124	1,5565	,28033		
	24	25	1,1943	,13603		
	25	16	1,1429	,00000		
Duygusal Yakınlık	20	20	3,2286	,28721	6,477	,000
	21	92	2,9317	,39930		
	22	43	2,8538	,57944		
	23	124	2,8767	,53307		
	24	25	2,4629	,47610		
	25	16	3,0000	,00000		
Aşırı Koruyuculuk	20	20	2,7556	,16754	17,307	,000
	21	92	2,6739	,61805		
	22	43	2,1680	,45385		
	23	124	2,3082	,50409		
	24	25	1,9956	,15870		
	25	16	1,8889	,00000		
SDZT-33-TR	20	20	4,1212	,30462	38,011	,000
	21	92	3,7773	,14209		
	22	43	3,8922	,34849		
	23	124	3,6742	,22297		
	24	25	3,8921	,11542		
	25	16	4,3333	,00000		

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne baba tutumlara veya duygusal zeka düzeylerine ilişkin aldıkları puanlar yaş değişkenine göre ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda anne baba tutumlarından reddetme ($F= 11,821$) ve duygusal yakınlık ($F= 6,477$) ve aşırı koruyuculuk ($F= 17,307$) puanlarında anlamlı farklılık meydana geldiği belirlenmiştir ($p<,05$). Meydana gelen farklılığa ilişkin grup içi karşılaştırmalar Tukey testi ile yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda 21 ve 23 yaş grubundaki katılımcıların reddetme düzeylerinin 24-25 yaş grubundakilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. duygusal yakınlık bakımından 20 ve 25 yaş grubundaki katılımcıların 24 yaşındaki katılımcılara göre duygusal yakınlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aşırı koruyuculuk puanları bakımından 20, 21 ve 23 yaş grubundaki katılımcıların aşırı koruyuculuk düzeylerinin diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu, 24 ve 25 yaş grubundaki katılımcıların ise aşırı koruyuculuk anne baba tutum algısının daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin duygusal zeka ($F= 38,011$) düzeylerine (SDZT-33-TR) ilişkin puanlarda anlamlı farklılık meydana geldiği belirlenmiştir ($p<,05$). Meydana gelen farklılığa ilişkin grup içi karşılaştırmalar Tukey testi ile yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda 20 ve 25 yaş grubundaki katılımcıların diğer yaş gruplarında olan katılımcılara göre duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6: Katılımcıların kaçınıcı çocuk olduklarına göre KAET-Ç ve SDZT-33-TR skorlarının karşılaştırılması

Kaçınıcı Çocuk		N	Ortalama	SS	F	P
Reddetme	1	174	1,5755	,32052	23,060	,000
	2	105	1,3714	,30983		
	3	17	1,2857	,00000		
	4	24	1,1429	,00000		
Duygusal Yakınlık	1	174	2,9015	,41942	17,038	,000
	2	105	2,9959	,57875		
	3	17	2,1429	,00000		
	4	24	2,8095	,27517		
Aşırı Koruyuculuk	1	174	2,6079	,54730	32,705	,000
	2	105	2,1852	,45959		
	3	17	1,8889	,00000		
	4	24	1,8889	,00000		
SDZT-33-TR	1	174	3,8400	,22830	42,855	,000
	2	105	3,6482	,26722		
	3	17	3,9697	,00000		
	4	24	4,2020	,18970		

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne baba tutumlara veya duygusal zeka düzeylerine ilişkin aldıkları puanlar kaçınıcı çocuk olduğu değişkenine göre ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda anne baba tutumlarından reddetme (F= 23,060) ve duygusal yakınlık (F= 17,038) ve aşırı koruyuculuk (F= 32,705) puanlarında anlamlı farklılık meydana geldiği belirlenmiştir ($p<,05$). Meydana gelen farklılığa ilişkin grup içi karşılaştırmalar Tukey testi ile yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda 1. çocuk olan katılımcılarda 4. çocuk olanlara göre reddedici anne baba tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Duygusal yakınlık bakımından 1., 2. ve 4. çocuk olan katılımcılarda 3. çocuk olanlara göre duygusal yakınlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aşırı koruyuculuk bakımından 1. çocuk olan katılımcılarda diğer katılımcılara göre aşırı koruyuculuk düzeyinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin duygusal zeka (F= 42,855) düzeylerine (SDZT-33-TR) ilişkin puanlarda anlamlı farklılık meydana geldiği belirlenmiştir ($p<,05$). Meydana gelen farklılığa ilişkin grup içi karşılaştırmalar Tukey testi ile yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda 4. çocuk olan katılımcılarda duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7: Katılımcıların anne eğitim durumlarına göre KAET-Ç ve SDZT-33-TR skorlarının karşılaştırılması

		N	Ortalama	SS	F	P
Reddetme	İlkokul mezunu (1)	73	1,5871	,30170	8,770	,000 (1,4>2)
	Ortaokul mezunu (2)	64	1,2969	,27213		
	Lise mezunu (3)	127	1,4409	,33625		
	Üniversite mezunu (4)	41	1,5645	,35276		
	Yüksek lisans- Doktora (5)	15	1,4286	,00000		
Duygusal Yakınlık	İlkokul mezunu (1)	73	2,4266	,34297	48,508	,000 (2,3,5>1,4)
	Ortaokul mezunu (2)	64	3,0625	,30742		
	Lise mezunu (3)	127	3,1080	,42390		
	Üniversite mezunu (4)	41	2,5889	,52702		
	Yüksek lisans- Doktora (5)	15	3,2857	,00000		
Aşırı Koruyuculuk	İlkokul mezunu (1)	73	2,6377	,30711	18,763	,000 (2,3,5>1,4)
	Ortaokul mezunu (2)	64	2,0069	,19785		
	Lise mezunu (3)	127	2,4191	,65573		
	Üniversite mezunu (4)	41	2,5393	,60531		
	Yüksek lisans- Doktora (5)	15	1,8889	,00000		
SDZT-33-TR	İlkokul mezunu (1)	73	3,7655	,28991	6,228	,000 (2,4>5)
	Ortaokul mezunu (2)	64	3,9375	,35173		
	Lise mezunu (3)	127	3,7831	,25546		
	Üniversite mezunu (4)	41	3,8455	,10580		
	Yüksek lisans- Doktora (5)	15	3,6364	,00000		

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne baba tutumlara veya duygusal zeka düzeylerine ilişkin aldıkları puanlar anne eğitim durumu değişkenine göre ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda anne baba tutumlarından reddetme ($F= 8,770$) ve duygusal yakınlık ($F= 48,508$) ve aşırı koruyuculuk ($F= 18,763$) puanlarında anlamlı farklılık meydana geldiği belirlenmiştir ($p<,05$). Meydana gelen farklılığa ilişkin grup içi karşılaştırmalar Tukey testi ile yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda anne eğitim durumu ilkokul mezunu ve üniversite mezunu olan katılımcılarda ortaokul mezunu olanlara göre mezunu olanların reddedici anne baba tutumu algılarının daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca duygusal yakınlık bakımından anne eğitim durumu ortaokul, lise ve yüksek lisans/doktora olan katılımcılarda anne eğitim durumu ilkokul ve üniversite mezunu olanlara göre duygusal yakınlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aşırı koruyuculuk puanları bakımından anne eğitim durumu ortaokul, lise ve yüksek lisans/doktora olan katılımcılarda anne eğitim durumu ilkokul ve üniversite mezunu olanlara göre duygusal yakınlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin duygusal zeka ($F= 6,228$) düzeylerine (SDZT-33-TR) ilişkin puanlarda anlamlı farklılık meydana geldiği belirlenmiştir ($p<,05$). Meydana gelen farklılığa ilişkin grup içi karşılaştırmalar Tukey testi ile yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda anne eğitim durumu ortaokul mezunu ve üniversite mezunu olan katılımcılarda yüksek lisans doktora mezunu olanlara göre duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 8: Katılımcıların baba eğitim durumlarına göre KAET-Ç ve SDZT-33-TR skorlarının karşılaştırılması

		N	Ortalama	SS	F	P
Reddetme	İlkokul mezunu	71	1,5453	,27565	13,680	,000
	Lise mezunu	120	1,3429	,31342		
	Üniversite mezunu	129	1,5238	,33232		
Duygusal Yakınlık	İlkokul mezunu	71	2,6781	,29546	71,621	,000
	Lise mezunu	120	3,2405	,39547		
	Üniversite mezunu	129	2,6689	,47514		
Aşırı Koruyuculuk	İlkokul mezunu	71	2,5571	,33570	6,706	,001
	Lise mezunu	120	2,2611	,64911		
	Üniversite mezunu	129	2,3859	,52099		
SDZT-33-TR	İlkokul mezunu	71	3,8865	,14503	4,537	,011
	Lise mezunu	120	3,8157	,34170		
	Üniversite mezunu	129	3,7653	,25394		

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne baba tutumlara veya duygusal zeka düzeylerine ilişkin aldıkları puanlar baba eğitim durumu değişkenine göre ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda anne baba tutumlarından reddetme ($F= 13,680$) ve duygusal yakınlık ($F= 71,621$) ve aşırı koruyuculuk ($F= 6,706$) puanlarında anlamlı farklılık meydana geldiği belirlenmiştir ($p<,05$). Meydana gelen farklılığa ilişkin grup içi karşılaştırmalar Tukey testi ile yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda baba eğitim durumu ilkokul mezunu ve üniversite mezunu olan katılımcılarda lise mezunu olanlara göre reddedici anne baba tutumu algılarının daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca duygusal yakınlık bakımından anne eğitim durumu lise olan katılımcılarda anne eğitim durumu ilkokul ve üniversite mezunu olanlara göre duygusal yakınlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aşırı koruyuculuk puanları bakımından anne eğitim durumu ilkokul ve üniversite mezunu olanların lise mezunu olanlara göre aşırı koruyuculuk düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin duygusal zeka ($F= 4,537$) düzeylerine (SDZT-33-TR) ilişkin puanlarda anlamlı farklılık meydana geldiği belirlenmiştir ($p<,05$). Meydana gelen farklılığa ilişkin grup içi karşılaştırmalar Tukey testi ile yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda Baba eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcılarda üniversite mezunu olan katılımcılara göre duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9: Katılımcıların aile ekonomik durumlarına göre KAET-Ç ve SDZT-33-TR skorlarının karşılaştırılması

	Aile Ekonomik Durumu	N	Ortalama	SS	t	P
Reddetme	Orta	278	1,4666	,31611	,719	,476
	Yüksek	42	1,4218	,38508		
Duygusal Yakınlık	Orta	278	2,8916	,52147	,981	,329
	Yüksek	42	2,8435	,24401		
Aşırı Koruyuculuk	Orta	278	2,3693	,55619	-,650	,516
	Yüksek	42	2,4286	,51510		
SDZT-33-TR	Orta	278	3,7947	,26364	-2,331	,024
	Yüksek	42	3,9192	,33051		

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne baba tutumlara veya duygusal zeka düzeylerine ilişkin aldıkları puanlar aile ekonomik durumu değişkenine göre bağımsız örneklem t testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda anne baba tutumlarından reddetme ($t= ,719$) ve duygusal yakınlık ($t= ,981$) ve aşırı koruyuculuk ($t= -,650$) puanlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği belirlenmiştir ($p>,05$).

Araştırmaya katılan bireylerin duygusal zeka ($t= -2,331$) düzeylerine (SDZT-33-TR) ilişkin puanlarda anlamlı farklılık meydana geldiği belirlenmiştir ($p<,05$). Meydana gelen farklılığa ilişkin aritmetik ortalama puanları incelendiğinde aile ekonomik durumu yüksek olan katılımcılarda, orta olanlara göre duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 10: KAET-Ç ve SDZT-33-TR arasındaki ilişkinin incelenmesi

	Reddetme	Duygusal Yakınlık	Aşırı Koruyuculuk
r	-,220**	-,007	-,144*
SDZT-33-TR	p	,000	,901
	N	320	320

Araştırmaya katılan liderden anne baba tutum algısı ölçeği puanlarından reddetme, duygusal yakınlık ve aşırı koruyuculuk puanları ile duygusal zeka (SDZT-33-TR) düzeyleri arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon aleti ile test edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların duygusal zeka düzeyleri ile reddetme puanları arasında negatif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki meydana geldiği belirlenmiştir ($r= -0,220$). Benzer şekilde katılımcıların duygusal zeka düzeyleri ile anne baba tutumlarına ilişkin aşırı koruyuculuk algısı arasında negatif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki meydana geldiği belirlenmiştir ($r= -0,144$). Ayrıca katılımcıların duygusal zeka düzeyleri ile duygusal yakınlık düzeyleri arasında anlamlı ilişki meydana gelmediği belirlenmiştir ($r= -0,007$).

Tablo 11: Katılımcıların Bazı Özelliklerinin Duygusal Zeka Düzeyine (SDZT-33-TR) Etkisinin İncelenmesi

	β	Standart Hata	Standart β	t	p	Model Değerleri
Sabit	6,686	,554		12,077	,000	
Reddetme	-,028	,099	-,033	-,286	,775	$R^2= 0,439$
Duygusal Yakınlık	-,147	,044	-,263	-3,365	,001	$F= 26,980$
Aşırı Koruyuculuk	-,233	,068	-,464	-3,424	,001	
Cinsiyet	,332	,036	,547	9,229	,000	$p = 0,000$
Yaş	-,123	,021	-,564	-5,802	,000	
KaçıncıÇocuk	,065	,021	,207	3,098	,002	
AnneEğitimDurumu	,116	,016	,469	7,087	,000	
BabaEğitimDurumu	-,215	,018	-,885	-11,879	,000	
AileEkonomikDurumu	,597	,060	,731	10,019	,000	

Bağımsız Değişkenler: AileEkonomikDurumu, AnneEğitimDurumu, Reddetme, Cinsiyet, KaçıncıÇocuk, Yaş, BabaEğitimDurumu, Duygusal Yakınlık, Aşırı Koruyuculuk

Bağımlı Değişken: Duygusal Zeka Düzeyi (SDZT-33-TR)

Katılımcıların reddetme, duygusal yakınlık, aşırı koruyuculuk, cinsiyet, yaş anne-baba eğitim durumu ve aile ekonomik durumu bakımından duygusal zeka düzeyleri üzerindeki etki regresyon analizi ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerinde yontayıcı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir ($F= R^2= 0,439; 26,980; p<,05$). Modelin anlamlı olmasına bağlı olarak modeli oluşturan bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisi ayrı ayrı incelendiğinde;

Anne baba tutumlarına ilişkin reddedici algıya sahip olan katılımcıların duygusal zeka üzerinde anlamlı etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir ($t=-,286$).

Anne baba tutumlarına ilişkin duygusal yakınlık algısına sahip olan katılımcıların duygusal zeka üzerinde negatif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir ($t= -3,365$). Buna göre katılımcılarda duygusal yakınlık düzeyinin artmasına bağlı olarak duygusal zeka düzeylerinde azaltıcı etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Anne baba tutumlarına ilişkin aşırı koruyuculuk algısına sahip olan katılımcıların duygusal zeka üzerinde negatif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir ($t= -3,424$). Buna göre katılımcılarda aşırı koruyuculuk düzeyinin artmasına bağlı olarak duygusal zeka düzeylerinde azaltıcı etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Cinsiyetin katılımcıların duygusal zeka üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir ($t= 9,229$). Buna göre cinsiyet bakımından erkek olan katılımcılarda duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Yaşın katılımcıların duygusal zeka üzerinde negatif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir ($t= -5,802$). Buna göre katılımcılarda yaşın artmasının duygusal zeka düzeylerini azaltıcı etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Kaçıncı çocuk olduğu değişkenin katılımcılarda duygusal zeka üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir ($t= 3,098$). Buna göre kaçıncı çocuk olduğu bakımından çocuk sırasının daha yüksek olmasına bağlı olarak katılımcılarda duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Anne eğitim durumu değişkenin katılımcılarda duygusal zeka üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir ($t= 7,087$). Buna göre anne eğitim durumu arttıkça katılımcılarda duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Baba eğitim durumu değişkenin katılımcılarda duygusal zeka üzerinde negatif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir ($t= -11,879$). Buna göre baba eğitim durumu arttıkça katılımcılarda duygusal zeka düzeylerinin daha düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Aile ekonomik durumu değişkenin katılımcılarda duygusal zeka üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir ($t= 10,019$). Buna göre aile ekonomik durumu arttıkça katılımcılarda duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak erkek olan, çocuk sırası daha en yüksek olan, anne eğitim durumu ve aile ekonomik durumu daha yüksek olan katılımcılarda duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık yaşın artması ve baba eğitim durumunun artmasının yanında anne baba tutumlarına ilişkin algılarda duygusal yakınlık ve aşırı koruyuculuk düzeylerinin artmasının bireylerin duygusal zeka düzeylerini azaltıcı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma sonucunda “**H₁**: Katılımcıların algılanan ebeveyn tutumları kişisel bilgilerine göre farklılık göstermektedir.” ve “**H₂**: Katılımcıların duygusal zekaları kişisel bilgilerine göre farklılık göstermektedir.” hipotezleri kısmen kabul edilirken “**H₃**: Katılımcıların algılanan ebeveyn tutumları ile duygusal zekaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezi ise kabul edilmiştir.

Ali Al-Elaima'nın (2020) çalışması, demokratik anne-baba tutumlarının çocukların duygusal zeka düzeylerini olumlu etkilediğini, otoriter anne-baba tutumlarının ise olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Köse'nin (2020) çalışması da demokratik anne-baba tutumlarının duygusal zekâ ile olumlu ilişkili olduğunu ve duygusal zekâyı anlamlı bir şekilde öngördüğünü, otoriter anne-baba tutumlarının ise duygusal zekâ ile olumsuz bir ilişkisi olduğunu ve duygusal zekâyı anlamlı bir şekilde tahmin ettiğini göstermiştir. Çalışmamızda elde ettiğimiz bulgular da, bu literatürdeki çalışmalarla uyumludur. Yaptığımız araştırmada da, demokratik anne-baba tutumlarının çocukların duygusal zeka düzeylerini olumlu etkilediği, otoriter anne-baba tutumlarının ise olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu tutumların duygusal zeka üzerindeki etkileri konusundaki bulgularımız, daha

önce yapılan Albayrak (2019) ve Orçun (2017) gibi araştırmaların sonuçlarını desteklemektedir.

Çalışmamızda, erkek katılımcılarda reddetme algısının, kadınlarda ise duygusal yakınlık ebeveyn tutumu algısının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, Özdemir ve Dilekmen'in (2017) çalışmasıyla uyumlu olarak erkek öğrencilerin reddetme algılarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğunu, kız öğrencilerin ise duygusal yakınlık algılarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Santiago ve diğerleri (2019) tarafından yürütülen bir çalışmanın incelenmesine göre, erken ergenlik döneminde anne eleştirisi ve reddi, orta ergenlik döneminde ise baba eleştirisi ve reddi duygusal istikrarsızlıkla ilişkilendirilmiştir. Ancak, kendi çalışmamızda öğrencilerin yaşlarına bağlı olarak anne-baba tutumlarından reddetme ve duygusal yakınlıkta anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu durum, ergenlik dönemindeki çocukların algılarındaki değişiklikleri vurgulayarak literatüre katkı sağlamaktadır.

Çalışmamızda, katılımcıların anne-baba tutumlarına ilişkin reddedici algıya sahip olmalarının duygusal zeka üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu, Noreen ve Aqdas'ın (2022) çalışmasıyla uyumlu olarak ebeveyn reddinin bireyler arasında duygusal zekayı olumsuz yönde etkileyebileceği sonucunu desteklemektedir.

Çalışmamızda, anne eğitim durumu değişkeninin katılımcılarda duygusal zeka üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, (Gülmez ve Gülümser, 2022) çalışmasıyla uyumlu bir sonuç ortaya koymaktadır, çünkü Gülmez ve Gülümser'e göre anne eğitim durumu açısından anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. Ayrıca, (Kaynak ve Tunç, 2021) çalışmasında ergen bireylerin duygusal zekalarının annenin eğitim seviyesine göre anlamlı seviyelerde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu da çalışmamızdaki bulguları destekler nitelikte.

Fakat, bu bulgu, (Süslü, 2020) çalışmasıyla çelişmektedir. Süslü'nün çalışmasında, annelerin eğitim düzeyinin değerlendirilen duygusal zeka özellikleri üzerinde istatistiksel olarak belirgin bir etkisi olmadığı gösterilmiştir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara yönelik olarak geliştirilen öneriler ise şu şekildedir;

- Çalışma nicel araştırma yöntemiyle gerçekleştirildiğinden yapılacak olan yeni çalışmalarda nitel görüşme yöntemi ile daha detaylı bilgilere ulaşılabilir.

- Çalışmada kullanılan ölçekler farklı değişkenler açısından da incelenerek farklı değişkenlerin ölçeklere etkisi belirlenebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, S. (2017). *Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka yetenekleri ve stresle başa çıkma stilleri: Pamukkale Üniversitesinde bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Aktürk, F. M. (2015). *Çocukları okul öncesi eğitime devam eden (5 yaş grubu) ebeveynlerin ana-baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Al-Elaimat, Ali, Majdi Adheisat, and Hesham Alomyan. (2020). "The relationship between parenting styles and emotional intelligence of kindergarten children." *Early Child Development and Care* 190.4: 478-488.
- Albayrak Alan, Rüya (2019). *Aile Yapısına Göre Çocukların Algıladığı Anne Baba Tutumlarının Duygusal Zeka ve Ahlaki Olgunluk Düzeylerine Etkisinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Arrindell, W.A., Sanavio, E., Aguilar, G., Sica, C., Hatzichristou, C., Eisemann, M., ...van der Ende, J. (1999). The development of a short form of the EMBU: Its appraisal with students in Greece, Guatemala, Hungary and Italy. *Personality and Individual Differences*, 27, 613-628.
- Bahtiyar, A. ve Can, B. (2016). An investigation of problem-solving skills of preservice science teachers. *Educational Research and Reviews*, 11(23), 2108-2115.
- Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of Emotional-Social Intelligence (ESI). *Psicothema*, 18, 13-25.
- Baumrind, D. (1972). An exploratory study of socialization effects on black children: Some black-white comparisons. *Child development*, 43(1), 261-267.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çakmak, K. ve Kaplan, N. (2015). *Çocuk yetiştirme tarzları anne-baba tutumları*. Aydın İl Emniyet Müdürlüğü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Büro Amirliği, Aydın.
- Çebi, S. (2020). *Ergenlerde ebeveyn tutumlarına göre bilinçli farkındalık, öz-anlayış ve bağlanma stillerinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, KKTC.
- Dirik, G., Yorulmaz, O., & Karancı, A. N. (2015). Çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi: Kısaltılmış algılanan ebeveyn tutumları-çocuk formu. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(2), 123-130.
- Erginoğlu, E. S., (2015), *Kardeş ilişkileri, anne-baba tutumları, davranış ve uyum problemlerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Fraser, M. W. (1996). Aggressive behavior in childhood and early adolescence: An ecological- developmental perspective on youth violence. *Social Work, 41*(4), 347-361.
- Goleman, D. (1999). Emotional competence: Senior executives need a healthy dose of EC. *Executive Excellence, 16*, 19.
- Goleman, D. (2003). *Duygusal zeka*. (çev. B. S. Yüksel) İstanbul: Varlık Bilim.
- Goleman, D. (2007). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. New York: Ny Random House.
- Goleman, D. (2009). *İşbaşında duygusal zekâ* (çev. H. Balkara). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gülmez, Asena Pektane, and Gülümser Gültekin Akduman. (2022). *Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal kural algısı ile annelerinin duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişki*. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 7.2*. 13-24.
- Gürbüz, S. ve Yüksel, M. (2008). Çalışma ortamında duygusal zekâ iş performansı, iş tatmini, örgütsel vatandaşlık davranışı ve bazı demografik özelliklerle ilişkisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi, 2*, 174-190.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1979). *İnsan ve insanlar*. İstanbul: Cem Matbaacılık.
- Kaynak, A. ve Tunç, E. (2021). Eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 5*(2), 85-104.
- Kiss, M., Fehete, G., Pop, M. ve Susa, G. (2014). Early childhood self-regulation in context: parental and familial environmental influences. *Cognitie, Creier, Comportament/Cognition, Brain, Behavior, 18*(1).
- Köse, E. (2020). *Ergenlerde anne baba tutumlarının duygusal zeka ve karar verme stilleri üzerine etkisinin incelenmesi*. Diss.
- Mendo-Lázaro, Santiago, et al. (2019). *The role of parental acceptance–rejection in emotional instability during adolescence*. *International journal of environmental research and public health, 16.7*. 1194.
- Morgan, C. T., (1988). *Psikolojiye giriş ders kitabı*, (çev. O.Aydın). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Nemli, Ç. E. (2001). Duygusal zeka ve liderlik. *Verimlilik Dergisi, (1)*, 131-138.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Özdemir, Meryem, and Mücahit Dilekmen. (2017). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâlarının anne-baba tutumu akademik başarı ve cinsiyet değişkenleri açısından incelenmesi*. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 21.4*. 1655-1671.
- Özdemir, Y. G. (2008). *Kariyer yaşamında duygusal zeka ve iletişim yeteneği*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative Research Encyclopedia of statistics in behavioral science*. New York: Wiley & Sons, Ltd.
- Rena, S., Abedalaziz, N. ve Leng, C. H. (2018). The relationship between parenting Styles and students' attitude toward leisure time reading. *MOJES: Malaysian Online Journal of Educational Sciences, 1*(2), 37-54.

- Sayıl, M. ve Yağmurlu, B. (2012). *Türkiye’de ana babalık çalışmalarına bakış. Ana babalık: kuram ve araştırma*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J. ve Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 25(2), 167-177.
- Sultana, Noreen, and Kunza Aqdas Rabeasani. (2022). *Perceived parental acceptance rejection as a predictor of academic achievement motivation, coping abilities and well being moderated role of emotional intelligence and personality traits*. *Zakariya Journal of Social Science*, 1.1. 23-37.
- Süslü, Gamze. (2020). *Bireylerin çocukluk çağı travmalarının duygusal zeka düzeyleri ve kişiler arası iletişim tarzları ile ilişkilerinin incelenmesi*. MS thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
- Tatar, A., Tok, S. ve Saltukoğlu, G. (2011). Gözden geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeğinin Türkçe’ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni-Bulletin of Clinical Psychopharmacology*, 21(4), 325-338.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Vogt, W. P., Gardner, D. C. ve Haefele, L. M. (2012). *When to use what research design*. New York: Guilford Press.